

ISSN 0453-8048

Міністерство освіти та науки України

ВІСНИК

**Харківського національного університету
ім. В.Н. Каразіна**

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ОРГАНІЗАЦІЯ

№ 789

Харків 2007

УДК 330.1

Вісник присвячено дослідженню теорії, практики та організації розвитку підприємництва. Вісник містить наукові положення, що в основному розкривають характер і напрямки соціально-економічного розвитку, питання структурних перетворень в економіці країни, розвитку інтеграційних зв'язків економіки України, удосконалення фінансово-банківської системи, інноваційної та інвестиційної діяльності, подальшого удосконалення організаційних форм і механізму управління підприємствами в сучасних умовах. Актуальними є питання підвищення конкурентоспроможності підприємств, економічної безпеки підприємств, економічного і соціального розвитку регіонів, підвищення ефективності виробництва та мотивації до праці, прискорення структурної перебудови і розвитку економіки України.

Видання розраховано на спеціалістів, наукових і практичних працівників, викладачів, аспірантів та студентів економічних спеціальностей.

Об'єднана редколегія Вісників економічного факультету ХНУ

Галуза С.Г.	док. екон. наук, проф. -	головний редактор,
Булаєнко Л.І.	канд. екон. наук, проф. -	заступник головного редактора,
Воробйов Є.М.	док. екон. наук, проф.,	
Бабич В.П.	док. екон. наук, проф.,	
Глушенко В.В.	док. екон. наук, проф.,	
Гриценко А.А.	док. екон. наук, проф.,	
Голіков А.П.	док. геогр. наук, проф.,	
Задорожний Г.В.	док. екон. наук, проф.,	
Іващенко П.О.	канд. екон. наук, доц. -	відповідальний секретар,
Кім М.М.	док. екон. наук, проф.,	
Семеняк І.В.	док. екон. наук, проф.,	
Соболев В.М.	док. екон. наук, проф.,	
Тютюнникова С.В.	док. екон. наук, проф.,	
Чернецький Ю.О.	док. соц. наук, проф.	

Редакційна колегія збірника:

Відповідальні редактори: канд. екон. наук, проф. Александров В.В, д-р екон. наук, проф. Бабич В.П.

Відповідальний секретар: канд. екон. наук Третяк В.П.

Члени редколегії: д-р екон. наук Ареф'єва О.В, д-р екон. наук, проф. Бабич Д.В., д-р екон. наук, проф. Глушенко В.В., д-р географ. наук, проф. Голіков А.П., д-р екон. наук, проф. Дикань В.Л., д-р екон. наук, проф. Дорофійенко В.В., д-р екон. наук, проф. Клочко В.С., д-р істор. наук Лантух В.В., д-р екон. наук, проф. Семеняк І.В., канд. екон. наук, доц. Любченко В.Й., канд. екон. наук, доц. Чернов В.В.

Друкується за рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, прот. № 13 від 29 грудня 2007 р.

Адреса редакційної колегії:

61002, м. Харків, вул. Мירוносицька, 1, економічний факультет ХНУ імені В.Н.Каразіна, тел. (057) 707-52-29. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №4063 від 02.03.2000 р.

Збірник наукових праць

Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

Економічна серія

№ 789

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРІЯ,
ПРАКТИКА, ОРГАНІЗАЦІЯ**

Українською та російською мовами

Статті в збірнику друкуються в редакції авторів

Відповідальний за випуск Бабич В.П.

Підписано до друку 06.11.2007р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Ризограф.
Умов. друк. арк. 21,9. Обл. вид. арк. 38,4. Тираж 150 прим.
Ціна договірна.

АТЗТ “Самміт Харків”, 61023, м. Харків, вул. Мироносицька, 86
Свідоцтво ДК № 133 від 01.08.2000 р.

прогнозів розвитку економічного середовища; нестача даних, зокрема, кількісних на момент прийняття рішень [2].

Аналізуючи невизначеність, яка є найбільш характерною причиною ризику в управлінській діяльності, можна відмітити, що вивчення її застосування до процесу управління представляє зацікавленість, так при відображенні практичної ситуації, немає можливості здійснити управлінську діяльність, в умовах, які не можуть бути однозначно визначені [5].

Висновки. Якщо вдається виокремити множину ознак чи відношень, то необхідно досліджувати також і можливі залежності й суперечності між ними. Потрібно також враховувати відповідність класифікації завданням і критеріям оцінки ризику, що впливають з цілей місії функціонування економічної системи (її місії) щодо управління ризиком у даній предметній сфері, прийнятій системі гіпотез [1]. Класифікація повинна бути не лише змістовною, але й разом з тим прагматичною. Вона доцільна у тому випадку, коли з неї можна отримати логічні продуктивні напрями щодо розробки методів кількісної оцінки ступеня ризику, раціональної системи методів й інструментарію управління ним.

Список використаної літератури:

1. Вітлінський В.В., Великоіваненко П.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.
2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. – К.: ТОВ «Борисфен-М», 1996. – 336 с.
3. Гуткевич С.А. Управление рисками при формировании инвестиционной привлекательности // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 1(19) – С. 18-22.
4. Гуткевич С.О. Инвестування: Теорія й практика: Навчальний посібник. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. - 234с.
5. Черкасов В.В. Проблемы риска в управленческой деятельности. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 2002. – 320 с.

Демчук О.М, ТДАТА, аспірантка, Ціноутворення на переробних підприємствах

Постановка проблеми: Переробні підприємства є важливою ланкою, що пов'язує виробника сільськогосподарської продукції і споживача. Ціль діяльності підприємств полягає в збереженні харчової цінності переробленої сільськогосподарської продукції і максимальному збільшенні терміну її збереження, забезпеченні переробки сировини у високоякісну конкурентоздатну продукцію.

Питанням формування ціни на продукцію переробних сільськогосподарських підприємств в умовах ринку, попиту та пропозиції приділяється велика увага.

Підприємства переробної промисловості тісно пов'язані з виробниками сільськогосподарської продукції, заготівельними організаціями, що у свою чергу впливають на характери розвитку галузей рослинництва і тваринництва. Результативність діяльності переробних підприємств знаходиться під впливом виробника з однієї сторони і купівельної спроможності споживача – з другої.

Питанням у проблемі діяльності підприємств переробної промисловості присвячені наукові праці вчених – економістів: Березовського П.С., Бойко В.І., Камілової С.Р., Калужанова К.В., Коткова В.П. Мостенської Т.Л., Саблука П.Т., Шпичака О.І. та інших.

Ефективному функціонуванню переробних підприємств сприяє: максимальне наближення до джерел сировини і споживачам продукції; забезпечення пропорційного і збалансованого розвитку та розміщення виробництва; раціональне використання усіх видів ресурсів; оптимізація інфраструктурних галузей; своєчасність реалізації; наявність відповідних потужностей для збереження і переробки продукції.

Обсяг кінцевої продукції, що пройшла промислово переробку, величина втрат і якість цієї продукції залежить від кількості господарств - постачальників сировини, відстані перевезень, відповідності поставленої сировини технологічним вимогам, тривалості періоду між виробництвом сировини і його промисловою переробкою, якості технологічних операцій, глибини переробки сировини і збутової стратегії. Зниження сировинних ресурсів, неефективна цінова політика, інфляційні процеси вплинули на скорочення обсягів виробництва продукції, і змінило структуру продукції, що випускається, значно збільшило собівартість виробленої продукції і знизило її рентабельність.

Метою даної статті є вивчення структури собівартості й формування ціни на продукцію, вироблену переробними підприємствами.

Підприємства переробної промисловості тісно пов'язані з виробниками сільськогосподарської продукції, заготівельними організаціями, які у свою чергу впливають на характер розвитку галузей рослинництва й тваринництва. Результативність діяльності переробних підприємств перебуває під впливом виробника з однієї сторони й купівельної спроможності споживача - з іншої.

Ефективному функціонуванню переробних підприємств сприяє: максимальне наближення до джерел сировини й споживачами продукції; забезпечення пропорційного й збалансованого розвитку й розміщення виробництва; раціональне використання всіх видів ресурсів; оптимізація інфраструктурних галузей; своєчасність реалізації; наявність відповідних потужностей для зберігання й переробки продукції.

Обсяг кінцевої продукції, що пройшла промислово переробку, величина втрат і якість цієї продукції залежить від кількості господарств - постачальників сировини, відстані перевезень, відповідності поставленої сировини технологічним вимогам, тривалості періоду між виробництвом сировини і його промисловою переробкою, якості технологічних операцій, глибини переробки сировини й збутової стратегії. Зниження сировинних ресурсів, неефективна цінова політика, інфляційні процеси вплинули на скорочення обсягів виробництва продукції, і змінило структуру випускається продукції, що, значно збільшило собівартість виробленої продукції й знизило її рентабельність.

Більше докладний аналіз стану й ефективності переробних підприємств розглянемо на підприємствах переробку сільгосппродукцію в Запорізькій області (табл.1).

Таблиця 1

Структура собівартості виробництва одиниці продукції Мелітопольського заводу продовольчих товарів

Статті витрат	Овочеві консерви		Фруктові консерви	
	грн	%	грн	%
Зарплата	97,41	15,1	55,88	14,1
Відрахування на соцстрах	37,42	5,8	21,41	5,4
Сировина	307,11	47,6	224,72	56,7
Матеріали	100,0	15,5	51,13	12,9
Енерговитрати	80,0	12,4	28,93	7,3
Амортизаційні відрахування	12,93	2,0	7,93	2,0
Загальновиробничі видатки	10,32	1,6	6,34	1,6
Виробнича собівартість	645,19	100,0	396,34	100,0
Адміністративні видатки	94,14	12,3	38,05	8,5
Видатки на збут	23,9	3,1	11,10	2,5
Інші видатки	-	-	-	-
Повна собівартість	763,23	100,0	445,49	100,0

Найбільша питома вага в структурі собівартості виробництва овочевих консервів доводиться на сировину, видатки на зар/пл. з відрахуваннями, допоміжні матеріали, енерговитрати. З урахуванням 8% рентабельності оптова ціна за 1 туб овочевих консервів склала - 824,29грн., з урахуванням ПДВ відпускна ціна - 989,15грн. Рівень рентабельності

фруктових консервів 12%, а відповідно оптова ціна - 498,95грн., і з обліком 20% ПДВ - 598,74грн.

Найбільша питома вага в структурі виробничої собівартості 1 тонни соняшникового масла зробленого із власної сировини займає сировину -2070,0грн. У собівартості реалізованої 1 тонни масла із власної сировини адміністративні видатки, видатки на збут, а також інші операційні видатки становлять 8%. Повна собівартість 1 тонни реалізованого масла -2510,0 грн.

У собівартості 1 тонни соняшникового масла з давальницької сировини основна частина витрат доводиться на загальвиробничі видатки, енерговитрати становлять, які містять у собі електроенергію й паливо, а також матеріали В повній собівартості адміністративні й видатки на збут становлять 38,0%. Повна собівартість -378,9грн за тонну масла з давальницької сировини , а з обліком 10% рентабельності й 20% ПДВ відпускна ціна становить 500,15грн. (табл.2, 3).

Таблиця 2

Собівартість виробництва соняшникового масла по Мелітопольському маслоекстракційному заводу

Статті витрат	Із власної сировини		З давальницької сировини	
	грн.	%	грн.	%
Зарплата	11,44	4,6	8,75	3,7
Відрахування на соцстрах	4,38	1,8	3,35	1,4
Матеріали	26,45	10,7	31,44	13,4
Енерговитрати	63,7	25,8	65,48	27,9
Загальвиробничі видатки	140,61	57,1	125,90	53,6
Виробнича собівартість	246,58	100,0	234,92	100,0
Адміністративні видатки	99,85	22,7	98,16	25,9
Видатки на збут	92,35	21,0	45,82	12,1
Інші видатки	1,15	0,3	-	-
Повна собівартість	439,93	100,0	378,90	100,0

Аналіз статистичних даних показав, що для підприємства виробництво масла з давальницької сировини є більше рентабельним, чим із власного.

Таблиця 3.

Структура собівартості виробництва продукції Мелітопольським хлібокомбінатом.

Види продукції		Зплата	Відрахування на соцстрах	Сировина (борошно)	Матеріали	Енерговитрати	Загальнозаводські видатки	Виробнича собівартість
Хліб	Грн.	83,50	32,10	849,00	65,89	198,94	355,40	1584,07
	%	5,30	2,00	53,60	4,20	12,60	22,30	100,00
Булочні вироби	Грн.	251,40	96,77	857,40	740,00	157,94	396,56	2473,06
	%	10,20	3,50	34,50	29,40	6,40	16,00	100,00
Сухарі	Грн.	395,07	151,80	1071,90	1244,80	208,29	386,24	3458,10
	%	11,40	4,40	31,00	36,00	6,00	11,20	100,00
Кондитерські вироби	Грн.	1406,90	541,30	292,30	5148,80	81,86	468,24	7927,70
	%	17,80	6,70	3,70	65,00	1,00	5,80	100,00
Тісто слоєне	Грн.	151,40	58,26	592,31	923,08	81,83	378,89	2185,76
	%	6,90	2,70	27,10	42,30	3,70	17,30	100,00

У структурі виробничої собівартості хлібобулочних виробів найбільша питома вага доводиться на сировину, також істотну вагу мають загальновиробничі витрати, енерговитрати, матеріали з/плата й відрахування.

У структурі виробничої собівартості продукції найбільша питома вага доводиться на сировину, матеріали, зарплату з нарахуваннями, а також енерговитрати.

Висновки: У ринкових умовах господарювання при оцінці економічної ефективності переробки потрібно перемістити акцент із необхідності задоволення науково-обґрунтованій норми споживання продукції на задоволення платіжного попиту споживачів на даний момент. Тому наявні виробничі потужності переробних підприємств на даному етапі не можуть бути повністю завантажені, поки не зросте рівень прибутковості споживачів. В країні існує ряд проблем, для рішення яких, по-перше необхідно знайти нових торговельних партнерів, постачальників і споживачів майже для кожного підприємства. Рішення проблем залежить від ефективної стабільної економічної політики України.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. – Д.: ІЗМН, 2003. – 624с.
2. Македонський А.У. Витратно - результативний механізм господарювання та формування собівартості виробництва в молочно-м'ясному скотарстві //Агро інком.- 2003.-№11-12.-с. 38-41.

Дунда С.П., здобувач кафедри менеджменту Національного університету харчових технологій

Теоретичні основи ресурсного потенціалу підприємства

Постановка проблеми. В наукових дослідженнях сьогодні немає єдиного теоретичного підходу до дослідження явища «ресурсний потенціал підприємства», який часто визначається доволі абстрактно, межі його розмиті, фактори не визначені, не уточнено вплив на процеси, що відбуваються на підприємстві. Разом з цим ця категорія є конкретною, оскільки на неї впливають управлінські рішення. Таким чином, проблема визначення теоретичних основ ресурсного потенціалу підприємства є актуальною.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема ресурсного потенціалу підприємства приділяли і приділяють значну увагу такі вчені-економісти як Шиян В., Лукінов І., Оніщенко А., Пасхавер Б., Фігурнов Е., Лапін Є., Авдеєнко В., Котлов В. та інші. Їхні дослідження зосереджено на визначенні сутності ресурсного потенціалу підприємства як економічної категорії, його структурі, впливі на діяльність та розвиток суб'єкта господарювання, вдосконаленні методики оцінки ресурсного потенціалу підприємства.

Постановка завдання. В статті розглядається сутність та значення теоретичних основ ресурсного потенціалу підприємства та його вплив на функціонування й розвиток підприємницької діяльності в цілому.

Викладення основного матеріалу. Ресурсний потенціал грає важливу роль для ефективної роботи підприємства, оскільки він є засобом для отримання максимального прибутку і підвищення конкурентоспроможності.

Виходячи з латинського походження терміну, потенціал означає засоби, запаси, джерела, які є в наявності та можуть бути мобілізовані, приведеними до руху, використаними для досягнення певних цілей, виконання планів, вирішення задач, можливості окремої особи, суспільства, держави у певній області [1]. У загальному розумінні потенціал є можливістю реалізації будь-чого, тому його можна накопичувати, виміряти його величину як ступінь накопичення, реалізувати. Важливою ознакою потенціалу є його здатність до відтворення.

Аналіз показав, що деякі вчені [2] розуміють потенціал як сукупність ресурсів без урахування їх взаємодії та участі у процесі виробництва; інші вчені [3] – як сукупність ресурсів, що здатні виробляти певну кількість матеріальних благ. Отже, потенціал